

Naročnina lista: 40 din. za leto, 20 din. za pol leta, 10 din. za četrt leta 20 din., mesečno 7 din. Izven Jugoslavije: Celo leto 140 din. Inserirati ali oznanila se zaračunajo po dogovoru; pri večkratnem inseriranju primeren popust. Upravištvu sprejema naročnino, inserate in reklamacije.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poštmina plačana v gotovini.

STRAŽA izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravištvostvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5 Z uredništvom se more govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure. Rokopisi se ne vračajo.

Nezaprite reklamacije so poštnine proste. Telefon interurban št. 113.

2. štev.

Maribor, dne 4. januarja 1924.

Letnik XVI.

Demokratski sofist.

Sofisti so bili neka vrsta grških filozofov in modrijanov, ki so živeli od druge polovice 5. stoletja pred Kristusom ter so potovali od mesta do mesta in obrtoma ljudi poučevali v splošni izobrazbi. Niso učili solidne znanosti, marveč pod krinko praktičnega in zlasti političnega poduka so vzgajali politično zakonito advokatsvo in stremuštvost. Naposled so padli v najsplošnejše dlakocepstvo in prazno besedičenje s pomočjo navideznega dokazovanja in napačnega sklepanja.

Sofisti še niso izumrli. Še živijo in uganjajo svojo obrt v okvirju raznih strank in njihovih programov. Poglavar demokratske stranke Svetozar Pribičević je njih odlični duševni potomec. Dokaz za to je Pribičevićev govor na zboru demokratske stranke v Zagrebu v nedeljo, 30. decembra.

Pribičeviću se v stranki vedno bolj tla izmikajo izpod nog. Stranka je pod njegovim vodstvom prišla do roba prepada. Med hrvatskim in slovenskim narodom je že popolnoma telebnila v prepad, kakor je dolga in široka. Med srbskim narodom leze vedno globlje in globlje. Da bi stranko rešili celotnega in vsestranskega propada, so se postavili na čelu drugi voditelji, ki hočejo razkropljena krdela zopet zbrati pod drugo zastavo.

Pribičević je fanatik jugoslovanskega integralizma in unitarizma. Realizacija te ideje je centralistična ustava, ki je v naši državi inaugurirala integralno (celovito) srbsko nadvlado in sistem srbijanske policijske uprave, ki je meje Balkana potisnila preko Zagreba, Ljubljane in Maribora do skrajne državne meje. Razumnejši ljudje v demokratski stranki so uvideli, da takšen državni ustroj državi ne more zagotoviti ne obstoja ne napredka. Zato je iz teh krogov v javnost zadonelo geslo: Dekoncentracija uprave! Razširjenje kroga ljudske samouprave!

To pomeni umik od celovitega centralizma in unitarizma v smeri proti ideji avtonomije. To idejo je Svetozar Pribičević vedno najbesnejše napadal ter njene pobornike dosledno grdil kot separatiste. Z avtonomisti je zabanjen vsak razgovor, tako se je glasila resolucija, ki je bila vsled Pribičevićevega priganjanja meseca novembra 1922 sprejeta od demokratske oblasti, tako je po razpadu koalicije z radikali nešteto krat vpil proti radikalom Pribičević s kričavim glasom in strastno porundilim licem.

Zanimivo je gledati Pribičevića, kako se sedaj trudi s sofističnimi izvinki uživiti se v milieu, ki ga med demokratsko stranko vstvarja dr. Voja Marinković s svojim predlogom o razširjeni ljudski samoupravi.

Ako se je prej prišlo z zahtevo revizije ustave, je Pribičević ali v srdcu pokazal svoje zobe ali pa se je kakor Mephistofeles cinično nasmejal. V nedeljo pa je moral v Zagrebu mirno poslušati dr. Marinkovića, ki je izjavil, da vzdržuje svoj samoupravni načrt, četudi je za to potrebna revizija ustave. «Mi smo», tako je rekel Marinković, «leta 1921 storili sklep, s katerim se demokratska stranka izjavlja zoper revizijo ustave. To pa ni bilo sprejeto v naš program. Mi nismo nikjer in nikdar rekli, da je vidovdanska ustava naš program.» Pribičević si je gotovo nervozno grizel v ustnice, ko je moral mirno poslušati to izjavo voditelja srbskih naprednjakov, svojega strankarskega tovariša.

Polega zahteve o reviziji ustave ni bila druga zahteva, v katero bi se Pribičević tako besno zaganjal, kakor v zahtevo sporazuma s Hrvati in Slovenci. «Nema sporazuma», to je bil njegov stalen, neizpremenjen odgovor. Ko je zbor intelektualcev v Zagrebu z vsoto odločnosti v javnost zaklical zahtevo po sporazumu, je Pribičević to zahtevo strastno odklonil in od takrat takozvane kongresiste zasleduje s besnim sovraštvom. V Zagrebu pa je preteklo nedeljo svojo nekdanjo sofisterijo o «nemogočnosti sporazuma v okvirju enega naroda» nadomestil z drugo sofistično plitvostjo in prazno besedljivostjo: «Ni suma, da želimo vsi, posebno demokratska stranka, sporazum, da med vsemi vlada sporazum. Jasna je stvar, da se brez sporazuma nič ne zgradi.» Žalostno je, da voditelj stranke, ki se imenuje prvenstvo državotvorna, o tako velevažni državotvorni ideji, kakor je sporazum med Srbi, Hrvati in Slovenci, ne zna drugega povedati, kakor nekaj sofistično plitvih in hinavskih fraz. Ako bi to idejo smatral ozbiljno, bi tudi moral sprejeti tisto podlogo, brez katere je vsak sporazum nemogoč. Centralizem — enakopravnost — sporazum: to so dispartni pojmi, ki jih ne more združiti in spojititi tudi največji sofist.

Višek sofisterije pa je Pribičević v Zagrebu dosegel, ko je govoril o državnem narodu v naši državi in zametujoč formulo o treh narodih izjavil sledeče: «Ako slovenski vodilni faktorji delijo naš narod, ako oni danes spreminjajo svojo idejno podlago in govorijo, da smo tri narodi, potem ne more biti, da eden milijon Slovencev zahteva, da je enakopraven z 11 milijoni srbo-hrvatskega naroda; potem Slovenci spadajo pod konvencijo o zaščiti narodnih manjšin. Za druge naro-

de, ki se ne priznavajo kot eno z državotvornim narodom te države, za te narode je konvencija o zaščiti narodnih manjšin, a ne popolna enakopravnost z vladajočim narodom, ki daje karakter in obilježje državi.»

Mi to izjavo Pribičevićevo ne vzamemo resno, še manj pa tragično. Kakor njegove nekdanje izjave: «Nema sporazuma!» nismo vzeli resno, ker Pribičevića nikdar nismo smatrali za ozbiljenega in izobraženega državnika, tako tudi cenimo njegovo sedanjost izjavo proti slovenskemu narodu. Pribičevićevo mišljenje je zrastle na zeljniku madžarskega šovinizma, od katerega je povzel smernice svoje politične ideologije. Ako se pečemo s to Pribičevićevo protislovensko izjavo, storimo to le iz razloga, da pokažemo vso konfuznost, zmedenost in logično nesposobnost tega političnega sofista.

Kot kriterij (sodilo) za pripadnost k državotvornemu narodu služi Pribičeviću ne slovenska narodnost, marveč število naroda. Dobro, pa sledimo Pribičevićeveemu silogizmu (zaključku)! Hrvati se čutijo kot samostojen, lasten narod. To dan na dan oznanjajo po svojih oficijelnih zastopnikih, ki nočejo nič slišati o formuli srbo-hrvatskega naroda. Hrvatov pa je dosti manj kot Srbov, torej niso državotvoren narod, marveč spadajo pod pogodbo o zaščiti narodnih manjšin. Pojdimo dalje! Srbi so v primeru s Hrvati, Slovenci, muslimani itd. v državi manjšina, torej tudi oni niso državotvorni narod, marveč manjšina. Tako smo Pribičevićevo logiko dovedli do absurda (nespameti).

Srbi, Hrvati in Slovenci so stvorili ter tvorijo to državo in irelevantno (brez pomena) je, ali so eden narod ali pa tri narodne individualitete, ki se smatrajo kot tri narodi. Uradni naslov naše države daje prednost formuli o treh narodih.

Pribičević se sklicuje na izrazoslovje narodnega veča o narodnem edinstvu, na svoje sodelovanje z dr. Korošcem, na izjavo Stjepana Radića v hrvatskem saboru v oktobru 1918 leta, ko je bilo proglašeno ujedinjenje, na Prebegove izjave v istem saboru ter izjavlja: «Na tej ideji je bilo zasnovano vse delo narodnega veča in proglašeno ujedinjenje našega naroda.»

Demokratski voditelj vedno pozablja, da je doba ujedinjenja bila doba jugoslovanskega idealizma, kateri ni gledal na vsak besedni izraz. Vendar pa Hrvati in Slovenci nikdar niso te jugoslovanske celovitosti tako smatrali, kakor da bi hrvatski in slovenski narod morala svoja narodna svojstva v materijelnem in duševnem oziru pustiti ter jih žrtvovati beograjskemu centralizmu. Z ženevsko pogodbo v novembru 1918 so zastopniki Slovencev in Hrvatov (med njimi dr. Korošec in dr. Trumbić) odklonili ono jugoslovansko celovitost, ki vodi do beograjskega centralizma, ter s podpisom Pašića in drugih zastopnikov vseh srbskih strank zasigurali ureditev naše države na temelju avtonomije in federacije. Ko pa je potem z nadglasovanjem Hrvatov in Slovencev prišlo v naši državi do centralizma in srbskega hegemonizma, sta hrvatski in slovenski državotvorni narod bila potisnjena v ulogo manjšin in iskanja zaščite. Kako se potem Pribičević more čuditi, da po vzoru mednarodno zaščito iskajočih manjšin hrvatski voditelj Stjepan Radić išče zaščito v Londonu? Evo, to ti je logika demokratskega sofista!

Politični položaj.

Akcija za rešitev vlade. Minister za socialno politiko je prispel v Zagreb. Dasiravno se trdi, da je njegovo potovanje v zvezi samo z zadevami njegovega resora, predvsem z likvidacijo socialno-političnih oddelkov v Zagrebu in Ljubljani, se vendar misli, da je to potovanje tudi političnega značaja. Trdi se, da se te dni vrši v Zagrebu sestanek raznih politikov, ki jih je angažiral režim, da pod svojimi firmami delajo za radikalno stranko. To potrjuje dejstvo, da se v istem času vrši v Zagrebu konferenca voditeljev srbskih zemljoradnikov, Puceljvih kmetijcev in hrvatskih zemljoradnikov, ki bi po načrtu radikalov igrali glavno vlogo v tej akciji. Minister dr. Peleš bo po potrebi potoval tudi v Ljubljano. — Ker se socialni politiki pod sedanjim režimom in ne pripisuje nobena važnost in ker je ministrstvo za socialno politiko samo na papirju, zato ima minister pač dovolj časa, da neprestano posreduje za režim.

Pred novimi spori z Bolgarijo. Govor bolgarskega vladnega predsednika Cankova, odnosno oni del, ki se nanaša na Makedonijo, prinašajo sedaj beograjski listi v malo drugačni obliki. Bolgarska vlada je našemu poslaniku v Sofiji dala prvi tekst iz Cankovega govora, ki naj bi se glasil: S Srbijo, našo najbližjo sosedo si najiskrenejše prizadevamo in imamo najboljšo voljo ustvariti dobre sosedske odnose. Na žalost se nam vedno ne odgovarja z istotako dobrimi čustvi. Mi mislimo, da ni potreba, da se povečajo nesoglasja med obema narodoma, a da bi se naši odnosi s Srbijo mogli učvrstiti. Zato maramo zahtevati drugačno postopanje z našimi sorojaki v srbskih zemljah. Makedonski na-

rod, ki v svoji bolgarski zavesti ni mogel biti stoletja raznaroden, ima pravico, da pretendira na državljansko svobodo in prava. Ako se ta svoboda Bolgarom v Makedoniji dovoli, postane Makedonija iz jabolke razdora spona, ki bo vezala obe državi. — Mi nimamo moči, da bi se bojevali, niti se ne bomo bojevali, niti se ne bo našel nerazumnež, ki bi propovedoval novo vojno, kakoršneki že. — Le po sili svojih pravic bomo zahtevali zaščito svojih interesov. To pravim iskreno in dobrohotno, da se čuje tukaj in v Beogradu, da moreta dva naroda iti skupno in sodelovati na svoje narodne programe. Bolgarska vlada ne bo ovirala življenskih interesov Srbije. Toda mi zahtevamo, da bo Bolgarska spoštovana in da morejo Bolgari, kjerkoli že, živeti svobodno v nacionalnem in kulturnem pogledu. — Kakor že znano, je bolgarska vlada del govora, ki se nanaša na Makedonijo, najprej označevala, samo kot nekako neobvezno koncesijo samo v besedah napram makedonskim nacionalistom, sedaj pa prihaja s precej spremenjenim in omiljenim besedilom, ki gotovo ne naziva našo državo brez namena samo — Srbijo. V Beogradu seveda tudi skozi spremenjen tekst in razne izgovore vidijo pravi smisel govora in med Pašićem in Ninčičem ter tudi drugimi ministri je bilo že več posvetovanj, kako korake naj podvzame naša vlada. Po prihodu poslanika Rakića iz Sofije, ki se je zakasnil vsled po snegu oviranega prometa, bo sestavljena nota na bolgarsko vlado, potem se bo pa o celi zadevi razpravljalo tudi na konferenci male antante, ki se začne okrog 10. t. m. v Beogradu. — Govor bolgarskega vladnega predsednika je našel mnogo odmeva v mednarodni politiki. Listi angleške delavske stranke in še nekateri drugi menijo, da daje Bolgariji pogum že zasnovana italijansko-bolgarsko-madžarska zveza, proti zvezam, ki jih snuje Francija, pa vidijo Angleži, kako se očvrščuje na eni strani špansko-italijansko, na drugi pa italijansko-poljsko zblizanje. Za drugo so dokaz italijansko-poljske pogodbe za zgradbo velikih tovarnih orožja in strupenih plinov na Poljskem in pa to, da hiti Poljska sedaj razglašati, kako bi bilo za njo neprimerno stopati sedaj v malo antanto.

Priprave za konference Male antante. Za sestanek Male antante se v Beogradu delajo velike priprave ter se v zunanjem ministrstvu vrše vsak dan posveti o vseh vprašanjih, ki bodo prišla na dnevni red sestanka. V Beograd je prišel pomočnik čehoslovaškega zunanjega ministra dr. Kirska, ki je že ponovno konferiral z našimi vodilnimi krogi. Čehoslovaški zunanji minister dr. Beneš in rumunski zunanji minister Duca prideta v Beograd najbrž prihodnji ponedeljek.

Po svetu.

Po volitvah v Albaniji. Popolni volilni izidi albanških volitev še niso znani, ker so zlasti sneženi meteži prekinili zveze. Toliko je samo gotovo, da ima vladajoča stranka večino in da so najslabše odrezali monarhisti, katere vodi eden od najbolj izrazitih pristaev princa Wieda iz Dunaja. Izvoljen je tudi voditelj Mirditov Fan Nola v par okrajih.

Popuščanje poruhrske okupacije. Tekom zadnjih 14 dni je bilo mnogo francoskih in belgijskih čet odpoklicanih iz Poruhra. Iz tega se sklepa, da se polagoma pristopa k takozvani nevidni okupaciji, to je kontroli brez sodelovanja vojaštva. Doslej je število zasedbenih čet že znižano skoraj za polovico, pravijo pa, da ostane v Poruhru ena armija, sestojeca iz treh divizij.

Bolgarija in Rusija. Sovjetska Rusija je ponudila Bolgarski obnovo pogajanj glede vzpostavitve diplomatskih odnosov. Sovjetska vlada izjavlja pri tej priliki, da se njeni zastopniki ne bodo mešali v notranje politične prilike Bolgarske. Tretja internacionala ima slučajno svoj sedež v Moskvi, a ravno tako bi ga lahko imela kje drugje. Bolgarska vlada ne bo zaenkrat sploh ničesar odgovorila, a ako bi odgovorila, bi odbila ponudbo in čakala, dokler ne stopijo vevlasti v zvezo s sovjetsko Rusijo. Tako trdi bolgarsko poročilo, od druge strani se pa zatrjuje, da ni stavila Rusija Bolgariji nobenih ponudb, ker sedanja bolgarska vlada noče tega izvesti, kar je bilo sklenjeno z Bolgarijo pod njeno prejšnjo vlado, in ker je Bolgarija sedaj ovirala delo ruskega Rdečega križa in vrnitev ruskih beguncev, ki so sami hoteli domov, a so jih Wranglovi oficirji zadrževali.

Morilec Daskalova. Identiteta morilca, ki je v Pragi ustrelil bivšega bolgarskega ministra in poslanika Daskalova, je sedaj končno ugotovljena. Piše se Čičenkov in je doma iz Stipa v Makedoniji. Zločin je izvršil po sklepu in nalogu makedonskega nacionalno-revolucionarnega komiteta ali odbora, ki sedaj tudi razglašajo, da je morilec bolgarskega zemljoradniškega voditelja odlikovan za svoje delo. Čičenkov se nahaja v praških zaporih.

Novoletne napovedi evropskega politika. V noveletni številki «Prager Presse» je priobčil ceski minister dr. Beneš članek o izgledih na novo leto. Leto 1924 ime-

muje dr. Beneš «leto velike brige». Leto 1924 bo prineslo priznanje Rusije, odnošaji raznih držav do Rusije pa še vendar ne bodo urejeni. Nadalje bo prineslo 1. 1924 še hude krize za evropski parlamentarizem in ustavnost. Te krize se ne bodo dale premagati. Velikega pomena za položaj v Evropi bo nastop delavske vlade v Angliji in če ta tudi samo kratek čas traja.

Moderni morski roparji. Velik angleški parnik »Hydrant« je bil te dni na skrajno drzen način oropan v neposredni bližini Honkonga. Na parnik so se roparji v Honkongu vkrcali kot navadni potniki, po triurni vožnji pa so na dano znamenje z orožjem v roki zasedli najprej radiopostajo, potem pa vse važnejše dele ladje. Ladjo in ostale potnike so popolnoma izropali, nato pa pobegnili z ladijskimi čolni.

Dnevne novice.

Dr. Kukovec piše. Dolgo časa je molčal, in zadovoljna je bila njegova stranka. Sedaj pa je bilo srce popolno in zato je smatral za potrebo, da ga izprazni v odprtem pismu velikemu županu dr. Ploju. In kaj je v njegovem ožaloščenem srcu? Naše šolstvo (štajersko namreč), tako piše dr. Kukovec, je danes pastorka in tudi ostane pastorka, dokler se upravlja iz Krajske. Armada dvornih, odnosno kmetijskih svetnikov sedi pri oddelku za kmetijstvo v Ljubljani, pa ne morejo dvigniti našega vinogradništva. Obrtni in trgovski referenti so brez plodonosnega dela za povzdigo teh panog, ker nimajo stika s temi krogi v Mariboru. Da, da, vsega so krivi Kranjci. Za to, proč od njih! Tudi kar se tiče nujnih socialnih zadev, zahteva dr. Kukovec od velikega župana, da se osvobodi ljubljanske kuratele. V to svrhu naj vzame stanovanjsko vprašanje sam v svoje roke, one dve hiši (boljše rečeno vogelno hišo, ki stoji v dveh ulicah) naj takoj izprazni, vse stranke naj vrže na cesto, tamkaj naj namesti uradne prostore velike županije. Kaj je demokratskemu poglavarju do tega, če se vrže na cesto sredi zime kar na lepe 23 strank. Take socialne obzire imenuje dr. Kukovec ljubljansko kuratelo. Niti tega ne jemlje v poštev, da je od države kupljena hiša za uradne prostore popolnoma neprikladna. Tudi za to se ne briga, kje bi uradniki velikega županstva stanovali, ko že sedaj drugi uradniki v Mariboru nimajo stanovanja. Naj pride, kar hoče, naj stane, kar hoče, zakon o samoupravi se mora izvršiti, tako zahteva dr. Kukovec. Ne vemo, ali ima depozitarni demokratski poglavar dobro spanje. Ne moremo pa se ubraniti utisu, da je prespal nedeljski zbor demokratske stranke v Zagrebu, na katerem je dr. Marinković priporočal nov zakonski načrt o razširjenih ljudskih samoupravah. S tem je obsodil od demokratov in radikalov sklenjeni sedanji zakon o delitvi na oblasti in o samoupravi. Sedanji zakon, naj bo o tem preverjen dr. Kukovec, je karikatura samouprave in zato ga naš narod odločno odklanja.

Duhovniške vesti. Prestavljeni so sledeči gg. kaplani: g. Čepin, provizor v Stranich kot kaplan k Veliki Nedelji; g. Kuk, kaplan pri Mali nedelji na Hajdino pri Ptuj; g. Sunčič od Sv. Jurja na Ščavnici k Mali nedelji.

Ciriliziranje financarjev s pozivom na ustavo. Oblastni inšpektorat finančne kontrole v Ljubljani je izsledil — kakor pravi — »vse obsodbe vredni« slučaj, da neki finančni oddelki v Sloveniji — 12 dni ni znal prečitati v srbohrvaščini in v cirilici tiskani izvod »Službenih Novin.« — Radi tega odreja inšpektorat naslednje šolanje slovenskih financarjev v cirilici: V zadnji dekadi vsakega mesca, t. j. od 21. pa do zadnjega meseca morajo vsi financarji izdelati več službenih stvari sicer v slovaščini, napisati pa s cirilico. Vsaki mesec dobi tudi vsak po eno posebno nalogo v cirilici, katero mora tudi v cirilici napisati. Vsaki mesec ima tudi vsak poduradnik vsaj po štiri ure šolo iz službenih knjig, ki so tiskane v cirilici. O izvajanju in o uspehih tega šolanja morajo višji poročati ter pri tem imenoma navajati vse one financarje, ki se ne bodo učili na tak način cirilice z uspehom. Končno se povdarja, da je ta naredba zelo važna in zaupna, da so za njeno izvršitev predstojniki osebno odgovorni in da se o njej ne sme govoriti pred ljudstvom. Da bo ironija še večja, se naredbojalcem sklicujejo na 3. člen ustave, ki pravi, da je službeni jezik naše kraljevine srbsko-hrvatsko-slovenski. — Tako izgleda enakopravnost v praksi. Dobro nam je znano, da se na tak ali pa vsaj na podoben način ne poučuje latinica med Wranglovci in pa med srbskimi financarji. Sicer se pa uprava sama sramuje svojega praktičnega izvajanja enakopravnosti, zato pa zabičuje, naj se o tej naredbi ne govori pred ljudstvom.

Primerjanje nekaterih cen.

1. jan. 1921 1. jan. 1924.

goveje meso D 4.50 do 6.50 — D 20.— do 27.—
telečje meso D 4.— do 5.20 — D 28.— do 30.—
svinjsko meso D 7.— — D 30.— do 40.—
konjsko meso D 2.50 do 4.— — D 8.— do 15.—
Premog trboveljski D 21.— do 25.— — D 42.— do 45.—
« velenjski D 10.— do 14.50 — D 27.— do 30.—

Ako pa vprašamo državne uslužbenke, da-li se jim je tudi njihova plača v enaki meri zvišala bomo slišali odgovor: ne; tako se pri večini uslužbenecv plača od meseca maja 1921 do danes prav nič ni spremenila. Kako naj ti ljudje žive pri tej draginji? Koliko časa bo trajala še ta neznosna beda.

Važno za častnike, ki so bili med vojno ujetniki. Naprošajo se vsi gg. oficirji, ki se nahajajo v evidenci marib. vojnega okruha, da v najkrajšem času omenjeni komandi javijo, ako so se nahajali med vojno kje kot vojni ujetniki, ter kot taki niso dobili popolno svojih prejemkov.

Nemške tožbe. Vojvodinski Nemci počenja polagoma uvidevati resničnost njihovega pregovora: »Kakor z vragom buče sadi, temu slaba predel« tako so tudi vojvodinski nemški poslanci dolgo časa sadili buče — z radikalno vlado, sedaj se pa že čohajo po svojih obtočnicah. Njihov organ, novosadski »Deutsches Volksblatt« se v uvodniku zgraža nad verolomnostjo svojih radikalnih zaveznikov, ki sede na vladi. Otroci nemških roditeljev se morajo vpisovati v osovraženo »srbsko« šolo, dasi je bil eden glavnih pogojev, ki so jim stavili Nemci radikalom, da se nemški otroci premestijo iz »srbskih« razredov v nemške, ki bi morali biti že davno na vseh šolah ustanovljeni. To je prosvetni minister svedčano Nemcem obetal, in pravilo, da naj starši odločujejo o vzgoji otrok, ali v nemškem ali v srbohrvatskem duhu, bi se že moralo izvesti. Ministrove obljube pa so dosedaj ostale še samo obljube, drugega pa nič. Ko so nemški roditelji zahtevali premestitev otrok v nemške razrede, se jim je odgovorilo, da morajo za vsakega otroka vložiti prošnjo, kolikovo z 25 dinarji, seveda samo z namenom, da se iztisne iz Nemcev denar. Jamstva, da bi bila taka prošnja povoljno rešena, ni nobenega. Za reveže, ki imajo po pet ali še več otrok v šoli, bi to značilo, direktno jih oropati zadnjih sredstev. Ker so se Nemci temu upirali, je oblast ostala pri prošnji, pa z razliko, da je ni bilo treba kolkovati. Solska nadzornišva pa nekolikovanih prošenj nočejo sprejemati, pač pa pretijo Nemcem s kaznijo, češ, s prošnjami naj se bavi minister, ki hoče Svabom pomagati. Ker so se proti temu pritožili na inšpektorja prosvete, v ministrstvu, je odredil, da se morajo kolkovane prošnje pošiljati direktno na ministrstvo, ki jih bo najbrž rešilo, ko bodo otroci že davno zapustili šolo. Nemcem kljub njihovem hlapčevanju radikali slabo plačujejo.

Atentator Rajič. Atentatorju Rajiču, ki je — kakor že znano — streljal na Pašiča, ker se mu je zdela njegova politika napram Hrvatom premeška in prepopustljiva, je kasacijsko sodišče znižalo kazen od 20 na 16 let.

Požar. Iz Jurkloštra poročajo: Na sveti večer ob 11, uri ponoči je izbruhnil požar pri posestniku Jakobu Gračner v Lahovem grabnu. Požar je v najkrajšem času upepelil hišo in tri gospodarska poslopja. Radi močnega vetra se je ogenj s tako naglico širil, da ni bilo mogoče rešiti drugega, kakor živino. Škoda znaša gotovo nad 400.000 K, ker so bila poslopja v najboljšem stanu, a kratkovidni posestnik Gračner ni bil zavarovan niti za eno paro ne. Ogenj je nastal radi nepredvidnega ravnanja z raketo. Žalostni požarni slučaj pri Gračnerju je zopet krepek opomin vsem kmetom in posestnikom, da si zavarujejo poslopja in sicer za ceno, ki je res v slučaju nesreče vsaj deloma primerna odškodnina.

Lep zaslužek pri izstavljanju orožnih listov. Z izstavljanjem orožnih listov se uganja korupcija najbolj na debelo po Bosni. Orožni listi se izdajajo normalnim potom samo pripadnikom režimskih strank — to je Srbom; Hrvatom, muslimanom in katoličanom pa od vzamejo že izdane orožne liste. Te dni se je zgodil v Zepču zopet en slučaj glede orožnega lista, ki osvetljuje korupcijo režimovcev, katero uganjajo ravnost z orožnimi listi. Znani derviš Omerović, ki je pripadnik Maglajčeve, vladi udane muslimanske grupe in je bil svojčas minister, a sedaj je advokat v Beogradu in se je začel baviti s posredovanjem za dobavo orožnih listov pri velikem županu. Ta advokat Omerović plača velikemu županu v Travniku 2.700 D za eden orožni list, katerega izposluje. Sedaj si lahko vsakdo misli, koliko se le zasluži Omerović sam, ako plača velikemu županu 2.700 D.

Rep nad sadilci tobaka. Sarajevski »Pravdi« piše dopisnik iz hercegovinskega okraja Stolac, kako nesramno se gulijo producenti tobaka, to je reven narod, ki skoraj nič drugega ne prideluje kot tobak. Ko producenti tobak oddajajo, se ta preceni in izračuna se svota, ki pripada sadilcu. Da se pri precenjevanju postopa ne samo radikalno, temveč tudi radikalno, je jasno. Priznani denar bi se moral takoj izplačati, a to se le redko zgodi. Izplača se le po dolgem čakanju in moledivanju, ali pa celo ne, ker se pridržijo za »porez« — davek. Eni dobijo eno polovico, drugi tretjino, tretji pa nič. Zastonj kažejo ljudje potrdila davčnega urada v Stolcu o plačnem davku. To nič ne pomaga, denar se pridržijo. Tako se postopa s producenti tobaka menda za to, da potem lahko beogradske španjolske čifute kakor Bajloni sklepajo s Češko pogodbe o izvozu našega tobaka. Hercegovci imajo celo leto obilo dela s tobakom, da ga potem lahko donesejo sprejemnim uradom v nadi na nekaj denarja, da bi si kupili najpotrebnejše. Ko pridejo tja, pa ni denarja, vse je pridržano za porez. Ko se ljudje izkažejo s potrdili o plačnem davku, pa dobijo za odgovor, da to ne velja. Potem potujejo v Stolac, da vidijo na davkariji, kaj je z davkom. Tu plačujejo takse in zopet takse in ko končno davkarija po dolgem odlašanju potrdi, da so res plačali davek, še vedno ne dobijo denarja pri tobačnih uradih, ker se vse zopet zadržijo kot »porez« za prihodnje leto. Tako se torej država zadolžuje pri narodu. Narod je pa siromašen in ne more dajati državi teh posojil in predujemov, gotovo pa ne državi, v kateri je toliko razkošja. Celo leto delajo sadilci tobaka dolgove pri trgovcih, koncem leta se pa od tobačnih uradov vračajo zopet praznih rok k upniku in lačni deci. Kam vse so se ljudje že potožili, pa vse ni nič pomagalo. Na ta način mu menda hočejo dokazati, kako dobro, zelo dobro je osvobojen.

Zapiranje javnih lokalov in protest proti členu 34 zakona o taksah. Od 1. januarja 1924 naprej morajo vsi večji hoteli, restavrant, krčme, kavarne in bufeti izdajati gostom računske listke, ki morajo biti kolekovani s takso 0.20 D. Radi te odredbe so se zbrali zastopniki hotelirjev in kavarnarjev v Beogradu. Na protestno zborovanje je prišlo 800 delegatov iz cele države in ti so

zastopali 194.000 lastnikov javnih lokalov. Predsedstvo tega zborovanja je prosilo za avdienco pri finančnem ministru, a je ni dobilo in v znak protesta so sklenili ti delegati, da naj vsi posestniki javnih lokalov te zaprejo, dokler se ne ukine ta člen 34. Ta prvotni sklep zatvoritve lokalov pa so zborovalci spremenili v toliko, da se izvršitev famoznega člena 34 odloži na tako dolgo, dokler ne bo vlada izdala v promet drobiža in da bo sploh mogoče plačati onih 0.20 D od vsacega gostilniškega računa.

Občinske volitve v Osijeku. Dne 30. decembra preteklega leta so se vršile v Osijeku dopolnilne občinske volitve, ker je polovici (20) občinskim svetnikom iztek mandata. Dočim so volili pri zadnjih volitvah zajedničarji skupno z radičevci ter so bili izvoljeni večinoma Radičevi pristaši, sta sedaj obe stranki nastopili vsaka s svojo listo. Razcepljeno so nastopili tudi radikali in sicer v dveh skupinah: takozvani službeni radikali in pa Protičevci. Svojo listo so še postavili demokrati, židovska stranka in neodvisna delavska stranka. Pri volitvah so dobili večino zajedničarji in sicer 10 mandatov, Radičevi imajo 3, neodvis. delavska stranka 2, službeni radikali 2, demokrati 1, Židje 1, radikalni disidenti (Protičevci) 1 mandat. V izpolnjenem občinskem svetu imajo zajedničarji 15, radikali 7, Radičevci 5, demokrati 3, puč. stranka 3, Židje 3, neodvisni delavci 2, socijalisti 1 in radikalni disidenti 1 glas.

Niti minister ni bil. Beogradska »Politika« prinaša v vsaki številki kako karikaturu. Pred par dnevi je prinesla karikaturu žene, ki zahteva od sodnika ločitev zakona. Sodnik vpraša ženšče: »Pa kaj za Boga milega je Vas gospa napotilo, da se hočete ločiti od svojega moža?« Žena mu odgovori: »Veste, moj mož pač ni, nima niti kočure, niti odlikovanja, niti mandata za narodnega poslanca in niti minister še do danes ni bil.«

Vrnitev ruskih beguncev v letu 1923. Naše notranje ministrstvo javlja, da se je vrnilo v minulem letu iz naše države nazaj v Rusijo 5000 ruskih beguncev.

Redukcija nastavljenecv v finančnem ministrstvu. V finančnem ministrstvu je končana redukcija uradništva in nastavljenecv. Število vseh reduciranih v tem ministrstvu znaša 1264.

Prvi brežični koncert v Ljubljani. Za Novo leto je Ljubljana doživela senzacijo, — vršil se je prvi radio-koncert v poštnem ravnatelstvu. Koncert je oddajala radiopostaja v Berlinu med 11. in 12. uro. Prejemno postajo na ljubljanski pošti je sestavil vodja tehničnega oddelka inž. Ozana iz laboratorijskih aparatov, vendar pa zelo dobro funkcionira ter ne zaostaja prav nič za najboljšimi tovarniškimi izdelki. Antenske žice se nahajajo na strehi poslopja. Ta postaja je samo provizorična ter ima namen izobraziti osobe, ki je namenjeno za veliko brežično postajo v Domžalah pri Ljubljani. Koncert, ki se je vršil v Berlinu, se je slišal v Ljubljani tako jasno, da je iznenadil vse poslušalce. Ko bo zgrajena moderna radio-postaja v Domžalah in nova sprejemna postaja v Ljubljani, se bo tudi iz Slovenije vršil brežični promet z vsemi inozemskimi brežičnimi postajami. V Ljubljani že ponuja neka zagrebška tvrdka privatne male sprejemne postaje, ki so primeroma po ceni in ki bodo omogočile posameznim, nekoliko boljše situiranim družinam, da poslušajo koncerte in druge zabave, ki se vršijo par tisoč kilometrov daleč od Slovenije.

Snežni zameti. Iz vseh krajev naše države prihajajo vesti o velikih snežnih zametih, radi katerih je ponekod promet ustavljen. Tako je po celi Vojvodini železniški promet skoro popolnoma ukinjen, samo na glavnih progah je reduciran na minimum. V Srbiji se promet v okolici Niša in Zaječara vsled velikega snega ne more vršiti. Telefonske in brzojavne zveze so pretrgane. Donava je zamrznila ter je prevoz s parniki onemogočen. Z Bolgarijo je železniška zveza ukinjena, ker leži na progí proti Caribrodu po več metrov snega. Tudi Orient-Ekspress vozi samo do Niša, dalje ne more. Iz Macedonije prihajajo vesti o novih silnih zametih. Prebivalci nekaterih okrajev so že par tednov odrezani od ostalega sveta.

Tajinstven zločin. V starih bitoljskih razvalinah so te dni odkrili strahovit zločin. Par Židov, ki so slučajno šli med ruševinami, je našlo poleg izkopane jame zašito v vrečo strašno razmesarjeno truplo Turkinje Fatine Ali. Ta dogodek je vzbudil tem večjo senzacijo, ker Fatinovo pogrešajo že več let, njeno truplo poleg jame pa je bilo še popolnoma sveže in vsi sledovi so kazali, da je bila šele pred kratkim umorjena. Zločinci so jo gotovo hoteli pokopati v izkopano jamo, pri tem delu jih je pa moral nekdo ovirati ter so pobegnili, pustivši truplo nezakopano. Celo zločinstvo je tako čudno, da ga bo policija težko pojasnila.

»Glasnik presv. Srca Jezusovega« je sicer že precej razširjen med Slovenci, pa je od nekd vendar še skoro čisto nepoznan. Njegova vzvišena naloga je, pridobiti naš narod za pobožnost, ki je moderna v najboljšem pomenu besede. Obenem prinaša članke, v katerih se obravnavajo s strogo verskega stališča razna vprašanja, ki vznemirjajo človeško družbo. Prva številka za leto 1924 je izšla že pred Božičem in ima sledeče vsebino: Ciriljev: Mir Kristusov v kraljestvu Kristusovem. — Savinjska: Jaslice rada bi v srcu imela (pesem). — Ciriljev: Srce Jezusovo zvesto izpolnjuje svoje obljube (zanimiva dogodka). — Božično trpljenje (kratko premišljevanje). — Savinjska: Le zabi me ne (pesem). — S. M.: Učinkovito novoletno voščilo. — »Glasnik« o sebi. — O socialnem vprašanju. — Gledališke predstave. — Razgled. — Slovstvo. — Prosveta duha — plemenitost srca.

Spominjajte se Dijaške večerje!

Iz Maribora.

Sestanek zaupnikov in odbornikov SLS v Mariboru — poročala poslanec Zebot — se vrši za II. okraj v petek, 4. januarja, ob 6. uri zvečer v gostilni Vlahovič. Že nannanjeni sestanek za III. okraj v soboto, 5. januarja se preloži.

Ljudsko gibanje v Mariboru. V preteklem letu 1923 je bilo v Mariboru rojenih 941 otrok in sicer 469 moškega, 472 pa ženskega spola; med temi je bilo 48 mrtvorojenih, umrlo jih je pa 743 in sicer 419 moških in 324 ženskih oseb. Porok je bilo 399. Po posameznih župnijah pa je bilo: v mestni župniji 172 rojenih in sicer 88 moških in 84 ženskih otrok, (8 mrtvorojenih); umrlo jih je 112 in sicer 57 moških in 55 ženskih oseb, porok je bilo 91. V župniji frančiškanske cerkve je bilo rojenih 223 in sicer 103 moških in 120 ženskih otrok, umrlo jih je pa 158 in sicer 90 moških in 68 ženskih oseb; porok je bilo tu največ in sicer 173. V magdalenski župniji je bilo rojenih 546 otrok in sicer 278 moških, 268 pa ženskih (mrtvorojenih je bilo 40), umrlo jih je 473 in sicer 272 moških, 201 pa ženskih oseb; porok je bilo 135.

Krajevna zaščita dece in mladine v Mariboru. Vsled ukinjenja drž. okrožnega urada za zaščito dece in mladine v Mariboru, ki je opravljal v preteklem letu tudi zadeve krajevne zaščite, prevzema z dnem 1. jan. 1924 zaščitne zadeve za mesto in sodni okraj Maribor drž. krajevna zaščita dece in mladine v Mariboru. Na vabilo šefa oddelka za socialno politiko pokrajinske uprave v Ljubljani so se sestali dne 28. XII. p. l. zastopniki in zastopnice raznih oblasti, korporacij in humanitarnih društev in sestavili odbor, ki bo zanjprej prevzel funkcije krajevne zaščite dece in mladine za mesto in sodni okraj mariborski. Predsednikom je bil izvoljen soglasno na tem polju vedno nesebično in požrtvovalno delujoči g. višji sodni svetnik Josip Stergar, podpredsednica gospa Olga Balonova, tajnik nadučitelj deške šole IV. Martin Vodenik, blagajnik tiskarniški ravnatelj Stanko Detela, odborniki pa večinoma zastopniki svojih uradov, oblasti, korporacij in humanitarnih društev, osebe, ki so in še vedno na polju zaščite dece delujejo. Stranke naj se v lokalnih zadevah zaščite dece in mladine odslej obračajo na odbor, ki je določil uradne ure dvakrat v tednu in sicer ob sredah in sobotah od 10. do 12. ure v pisarni tajnika nadučitelja M. Vodenika v deški šoli IV. v Samostanski ulici. Le ob tej uri bo strankam na razpolago tajnik ali kak drug zastopnik odbora.

Ljudski oder priredi v nedeljo dne 6. t. m. ob 5. uri popoldne in dvorani v Lekarniški ulici 6 predstavo »V Ljubljano jo dajmo«. — Vstopnina kakor navadno. — P. t. občinstvo se vabi k obilni udeležbi.

Klub Mar. kat. akad. »Panonija« priredi dne 6. jan. 1924 ob 20. uri v Gambrinovi dvorani svoj prvi družabni večer s plesom. Vstop le proti vabilu.

Umrli je na Novega leta dan ob 9. uri zvečer Karel Weber v 61. letu svoje starosti. Pokojnik je bil pet let zaposlen pri trvdki Franjo Gnilšek v Mariboru ter je bil vesten in priden uslužbenec. Bodi mu zemljica lahka!

Danes zvečer ob pol 8. uri bo predaval v Lekarniški ulici 6 g. dr. Jože Jeraj o razvoju narodnega gospodarstva. Posetite v obilnem številu to IX. ljudsko predavanje Prosvetnega kartela v Mariboru.

Društvo vpokojencev južne železnice, podružnica Maribor, naznanja svojim članom, da se vrši v nedeljo, dne 20. t. m. ob 9. uri dopoldne v Gambrinovi dvorani v Mariboru letošnji redni občni zbor. Clani se naprošajo, da se občnega zbora polnoštevilno udeležijo, posebno radi premembe društvenih pravil. — Predsedstvo.

Pevsko društvo »Luna« v Krčevini pri Mariboru ima svoj občni zbor v nedeljo, dne 6. januarja 1924 ob 14. uri v gostilni Kramberger s sledečim sporedom: Poročila tajnika in blagajnika, volitve, slučajnosti. — Odbor.

Akademski slikar g. Franjo Sterle je te dni dovršil v Mariboru portretno sliko g. generala Maistra. Od gospoda generala že imamo doslej nekaj slik in fotografij, a ravno o Sterletovem portretu moramo reči, da je najboljši v vsakem oziru. Predvsem je razumel g. Sterle gospoda generala postaviti v naravno, ljubko, dostojanstveno in neprisliljeno pozicijo. In v tej naravno neprisliljeni poziciji je uporabil luč ter barve tako umetniško izbrano, da gospod general na sliki živi v vseh potezah ravno tako kakor v resnici. Sterletov portret gospoda generala res zasluži, da si ga ogleda vsakdo, ki se količkaj zanima za umetnost. Upamo, da bo portret tudi nekje v Mariboru razstavljen in da si ga bo lahko ogledalo in nad njim divilo radi umetniške realnosti tudi širše občinstvo. Portretistov, kot je ravno g. Sterle, jih je v sedanji dobi malo in hvala Bogu, da je ta umetnik tudi vodja slikarske šole v Ljubljani. Gosp. Sterletu in gospodu generalu je radi umetnine čestitati, ker sta nam ravno v tem portretu zapustila oba trajen spomin.

Zdravnik g. dr. Fran Jankovič ordinira za privatnike od 10. do 1. in od 4. do 5. ure v Razlagovi ulici 13 I (poprejšnja Elizabetina ulica) v Mariboru.

Zdravnik dr. Vilko Marin nas naproša, da objavimo: Iz železniških službenih ozirov ordinira od dne 1. januarja 1924 naprej dnevno od pol 10. do 12. ure in od 2. do 4. ure v Razlagovi ulici 15. Telef. št. 205.

M. Ljubša:

„Štajerska“ Kapla.

(Dalje).

V Dravski dolini so benediktinci kmalu ustanovili novo župnijo v Breznu, v hribovju pa so ostale župniji

Sv. Jurij prej označene meje. Kapla je bila v zahodnem delu precej oddaljena od župnijske cerkve in pot tje gorindol dolga in neprijetna. Zato je razumljivo, da so na Kapli kmalu sezidali cerkev in se ljudje zavezali, dati župniku posebno biro za to, da vzdržuje kaplana-pomočnika v prvi vrsti v svrhu, da opravlja kaplan službo božjo na Kapli. Zato smo našli onega jurjevskega »gselbriester« Wulfinga že leta 1386. na Kapli. Pozneje so jurjevski kaplani že stalno stanovali na Kapli, kakor na primer Filip Ašnik od leta 1731 do 1737, ko je postal župnik na Remšniku, kjer je 11. junija 1740 umrl.

Potem so se Kaplčani obrnili do labodskega ordinarijata s prošnjo, da se naj ustanovi na Kapli posebna kuracija. Po nekako dveletnih pripravah in pogajanjih je labodski škof Vigiliy Avgustin Marija baron Firmian (1744—1755) dne 30. decembra 1752 izdal na župnika pri Sv. Juriju, kakor njegovega kaplana na Kapli odredbo: »Einrichtung und Instruction für den in der Steir. Kapl am Remschnigg aufgestellten Kaplan. Kapla postane lokalna (krajevna) lokalija Sv. Jurija, pravno razmerje se natanko določi.

1. Kaplški kaplan je obvezan, da ob 16 določenih praznikih opravlja službo božjo pri Sv. Juriju in ob šestih pri podružnici sv. Pankracija, zato pa tudi jurjevski župnik sedemkrat na Kapli. Bržčas se po stari navadi je moral kaplški kaplan še pomagati na binkošti ni pondeljek v Breznu, na binkoštni torek v Ivniku in 29. junija pri Sv. Martinu v marenberški župniji. Kaplan ima te dni sobo in hlev za konja na razpolago, ne pa prehrane (!). V slučaju bolezni ali odsotnosti jurjevskega župnika ga mora lokalni kaplan nadomestovati brez vsake odškodnine.

2. Pri štoli ostane dosedanje razmerje. Kaplan dobi samo malo štolo, ostane mu pa plačilo za sprevidenje (45 kr.). Za Kaplo se je določila posebna pogrebna štolnina, za poroko je dobil župnik 45 kr., lokalni kaplan 18 kr. Ako se je nevesta možila v drugo župnijo in pri nezakonskem krstu dobi kurat navadno odredbino, preplačilo pa mora oddati župniku. Ako umrje kmet ali kmetica, dobi kakor dosedaj župnik ovna ali ovco, kaplan pa med Veliko nočjo in Binkoštni jagnje ali kozico. Ob velikih praznikih lahko župnik tretjino darovanja na oltar za se zahteva.

3. Kurat na Kapli mora natančno voditi matične knjige. Iste se začnejo takoj z letom 1750., ob enem se prenehajo vpisi lokalije pri Sv. Juriju. Prvi tomus obsega vse tri matične knjige. Nenavadno zasledimo v prvi knjigi str. 21 (17. avgusta 1767) in str. 30 (23. novembra 1774) pri porokah dve ženski priči.

4. Kaplški kmetje se zavežejo k sledečim dajatvam:

a) Navadno biro župniku in kaplanu, to je: kurat na Kapli še je tudi zanjprej imel kaplansko biro v jurjevski župniji. Še le leta 1807 (22. jan.) se je bira toliko predrugačila, da je kurat dobil oboje biro, svojo in župnikovo, v kaplški kuraciji, župnik pa oboje v svoji župniji. Ker pa je po novi ureditvi bil kurat na boljšem, župnik pa oškodovan, je moral kurat župniku odplačati 17 škafov in 4 merice rži in 8 škafov in 12 meric ovsa na leto. Ta pogodba je iz leta 1814.

b) Že omenjene krajcerje za sprevidenje.

c) za pogrebe: pri kmetih in želarjih 45 kr., pri otrokih, uslužbencih in drugih ljudeh 15 kr. za pogreb; za bilje 15 kr. in za mašo 15 kr.

č) Vsi kmetje se zavežejo, nekdanjo, nekaj časa opuščeno »doklado« 7 kr., na Vidov dan zopet plačati; 3 kr. dobi župnik, 3 kr. kurat, 1 kr. pa cerkvniki.

d) Vsak kmet plača letno za večno luč 15 kr. Leta 1899 je ta ustanova znašala 122 fl 85 kr. v glavnici; obrest 6 fl 14 kr. mora 79 kmetov in želarjev poravnati.

5. Dokler ne ustanovi kak dobrotnik na Kapli nadarbina, da lahko kurat svojemu stanu primerno živi, je 84 kmetov na Remšniku in 58 kmetov na Kapli obljubilo, da bodo zraven jaje, sirov, pleč še en »piskrč« ali škafr rži in toliko ovsa kot letno biro dajali, arveška podložnika Matija Albrecht in Jakob Golien pa 2 škafr rži in 14 škafov ovsa.

S tem se je ustanovila na Kapli samostojna kuracija.

Ker smo že ravno pri dohodkih kurata, naj navedemo tukaj dohodke kaplškega župnika. Nadarbina je nastala, da so leta 1732 njive in vrt, ki so bile do tedaj last cerkve, odstopili kuratu v poboljšanje njegovih dohodkov. Nadarbina obstoja iz njive, gozda in vrta, meri 14 oralov 300 kv. klaftrov; čisti dohodek je zračunjen s 24 fl. 40 kr.

Glavnica, nastala iz rešitve nekdanje bire znaša 5835 fl. 74 kr. Štolnina je bila 1893 leto povprek 7 fl. 41 kr. — Od 1. januarja 1888 naprej dobiva župnik iz štaj. verskega sklada na leto 292 fl. 59 kr. plače.

Meje nove kuracije, ki je leta 1784 še le postala popolnoma samostojna krajevna (lokalna) kuracija in leta 1892 župnija, niso pri ustanovitvi leta 1752 nikjer na tančno določene. Vendar je že bržčas od nekdanj kaplški okoliš bil od jurjevskega ločen po »Purbach-u« ali »Pupach-u«, ali po posestniku Pupacherju imenovan tu di Pupački potok. Po prvotni obliki Puch-, Puechbach (ONB: 1372: Puchpach, 1403 der Puchpach am Remšnik. B. Schroll št. 340 ad 1408: Puechpach zu sand Jorgen; št. 371: leta 1418 Puechpach.) je gotovo prvotno slovensko ime bilo Bukovski potok ali »Bukov(n)ca«, prim. »Breznica« zapadno od njega.

Cerkveno je spadala Kapla, kakor njena župnija-mati k labodski škofiji in sicer v arhidijakonatu Sv. Andraž. V razpredelnicah za urejevanje župnij leta 1782 in 1783 se Remšnik, sicer pomotoma, naveda v arhidijakonatskem komisarijatu Sv. Florjan ob Laznici. Ko je labodska škofija leta 1786 odstopila svoj štajerski del sekovski škofiji, je zadnja uvedla tudi tukaj

dekanate in sicer za Dravsko dolino v Marenberku (okrožni dekanat Maribor). Sicer je že leta 1806 marenberški dekan predlagal, naj bi se Kapla iz njegovega dekanata izločila in lučanskemu dekanatu priklopila, ker ima zadnji dekan veliko bližje tje — saj je sosedna župnija —, a še le leta 1858 pri novi ureditvi štajerskih škofij se je Kapla res pridružila lučanski dekaniji, da je ostala — popolnoma slovenska župnija — v sekovski škofiji in to še formelno do danes.

(Konec prihodnjic).

Popravek. Tiskarski škrat je bil pri prvem članku nekoliko hudomušen. V petem odstavku je v oklepaju že iz prve besede napravil »Pako« mesto »Tako«; letnico »c. 1050« pa je napravil kar 105550. V zadnjem odstavku pa je pri letnici izpustil zadnjo enojko. Pravilno se mora glasiti l. 1201, avg. 27. »Štajerska« Kapla se je imenovala prej v nasprotju z dvema Kaplama na Koroškem. Ljubša.

Ali sem že obnovil naročnino?

Poslano*).

Z ozirom na nepresano kampanjo, ki jo vodi ljubljanski demokratični dnevnik »Jutro« proti Jadranski banki že od konca junija 1923, v katerem razdobju je bilo v tem listu objavljenih proti njej čez 110 člankov in notic, smatra nadzorstvo Jadranske banke a. d. Beograd za svojo dolžnost, da ne pušča širšega občinstva nadalje pod utisom teh člankov ter ugotavlja sledeče:

»Jutro« je opetovano delalo odgovornega glavnega ravnatelja Jadranske banke g. Kamenaroviča, češ, da je on kriv, da so delničarji »Jadranske banke Trst« prišli ob delnice pri tem zavodu ter da je »Jadranska banka« angažirana pri tržaški banki (sedaj »Banca Adriatica Trieste«) z 18 milijoni ital. lir.

Na podlagi revizije bilanc »Jadranske banke Trst« za l. 1920, 1921 in 1922, izvedene od podpisane nadzorstva na licu mesta v Trstu in na podlagi primerjanja teh bilanc z bančnimi knjigami in spisi pa stoji dejstvo, da sta že leta 1920, in to večinoma radi nepriznanja po tedanjem vodstvu banke nepravilno provedene konverzije kron v it. lire, bila izgubljena vsa delniška glavnica in ves rezervni fond ter da je vrhu tega bilo nepckritih vlog za nad 16 milijonov it. lir. V takem stanju je prevzel g. Kamenarovič leta 1921 »Jadransko banko Trst« ob svojem vstopu v zavod. Po dveletnih naporih se mu je posrečilo rešiti tržaški banki okroglo 22 milijonov lir s tem, da je dosegel od italijanske vlade, ki je slejkoprej brezpogojno zahtevala nacionalizacijo, izplačilo svote od 13 milijonov lir v svrhu sanacije Jadranske banke Trst« in vrhu tega odpust predpisanega povračila zneska 9 milijonov lir za pred njegovim vsotpom v Jadransko banko nezakonito izvršeno konverzijo.

S tem uspehom je bil prepreden konkurz »Jadranske banke Trst«, omogočeno je bilo, da so njeni delničarji mesto brezvrednih starih delnic »Jadranske banke Trst« dobili zdrave delnice »Jadranske banke Beograd« v istem nominalnem iznosu in vložniki »Jadranske banke Trst« so bili obvarovani vsake škode.

Podpisano nadzorstvo je nadalje ugotovilo, da ni res, da je angažirana »Jadranska banka Beograd« pri zavodu »Banca Adriatica Trieste« z 18 milijoni it. lir, ampak da stoji z isto v navadnih kontokorentnih vezah, iz katerih izhajajo razlike od nekaj stotisoč lir včasih na breme ene, včasih na breme druge banke, kakor se pač medsebojni posli razvijajo. »Jadranska banka Beograd« je pa udeležena kot delničarka pri zavodu »Banca Adriatica Trieste« z zneskom 5 milijonov lir, t. j. z eno tretino po sanaciji na novo emitiranega akcijskega kapitala od 15 milijonov lir, ki je v celoti popolnoma uplačan.

Kar se tiče od »Jutra« širje nevesti, da je »Jadranska banka Beograd« izročila svojo podružnico na Dunaju Nemcem, ugotavlja podpisano nadzorstvo, da se je iz bivše podružnice Jadranske banke na Dunaju pred kratkim ustanovil tam samostalen zavod »Adriatische Bank Wien«, pri katerem ima »Jadranska banka Beograd« dve tretini delnic, s čemur si je osigurala pri zavodu odločilen upliv.

Kar se tiče »Jadranske banke Beograd« same, ugotavlja nadzorstvo, da je ista zaprosila »Narodno banko« naše Kraljevine, da izvede revizijo poslovanja in stanja banke ter je od »Narodne banke« v to svrhu delegirana komisija, kateri so se predložile vse knjige, dokumenti, zapisniki, depoti itd. po 20dnevni temeljiti reviziji izjavila, da je poslovanje Jadranske banke v vzornem redu ter da je premoženje banke v njenih knjigah cenjeno tako previdno, da čista aktiva banke znatno presega glavnicu in izkazane rezerve. Vsled tako uspele revizije, ki izkazuje popolno solidnost Jadranske banke, je »Narodna banka« znatno povišala kredit, ki ga je uživala Jadranska banka pri njej do sedaj.

»Jutro« je razglasilo, da je »Jadranska banka Beograd« prodala večino delnic pivovarne »Union« v Ljubljani Nemcem, kar ni res. Res je le, da je banka bila udeležena pri omenjeni pivovarni z le 16% akcijskega kapitala te družbe ter da je ta svoj delež odstopila neki ljubljanski banki. Tudi ni res, da je vsled namišljene prodaje Nemcem vlada proglasila nad pivovarno sekvester. Res pa je, da je bil sekvester nad omenjeno pivovarno odrejen takoj po prevratu ter da ni bil do danes dvignjen.

»Jutro« trdi, da je »Jadranska banka Beograd« prodala odločujoče število delnic nekega velikega denarnega zavoda drugam (kam?) in s tem tudi pivovarno »Union« tuj-

* Uredništvo odgovarja le, v kolikor določa zakon.

cem. Res je le, da je Jadranska banka prodala te delnice neki belgrajski banki z izrecnim dovoljenjem vlade.

»Jutro« je ponovno razširjalo neresnično vest, da je »Jadranska banka Beograd« prodala pivovarno v Sarajevu in železno industrijo »Zenica« v Bosni Nemcem. Nasprotno je pa res, da je Jadranska banka kupila iz proste roke na dunajski borzi, torej iz rok Nemcev, gotovo število delnic teh industrij ter da je prodala svoje delnice Pivovarne v Sarajevu, kjer je bila v manjšini, »Srpsko-amerikanski banki v Beogradu.« Kar pa se tiče železne industrije »Zenica«, ugotavlja nadzorstvo, da je »Jadranska banka Beograd« stvorila v Bosni železni koncern pod tehničnim vodstvom veletrgovine z železom »Greinitz d. d. Sarajevo.« V tem koncernu, ki je lastnik, oziroma glavni delničar železne industrije »Ferrum d. d. Sarajevo«, delniške družbe za industrijo železa »Zenica« v Zenici, železarne na Muti in »Jugoslovanske industrije motorov« v Zagrebu, — ima Jadranska banka slejkoprej pretežno večino potom 55%-nega večinskega jugoslovanskega sindikata, v katerem ima Jadranska banka zopet nad polovico vseh delnic. V tem večinski msindikatu se nahaja zraven Jadranske banke in zasebnikov jugoslovanske narodnosti tudi »Centralna srpska privredna banka v Sarajevu.«

Tudi ni res, da prodaja »Jadranska banka, kar trdi »Jutro«, tudi že »Strojne tovarne in livarne d. d. v Ljubljani« tujcem ter da jih sploh komursibodi prodaja. Istotako ni res, da bi bila Jadranska banka prodala svojo udeležbo na »Stavbeni družbi d. d. v Ljubljani«, res pa je, da ima banka v svojih rokah slejkoprej večino vseh delnic te družbe.

Istotako izmišljena je trditev »Jutra« o ponesrečenih spekulacijah pri opekarni »Udeoničke zadruga v Beogradu«, kjer je udeležena Jadranska banka in kjer naj bi bile nastale izgube čez 10 milijonov dinarjev. Resnica je, da »Udeonička zadruga« nima nikakih izgub in da je z imenovano svoto zgradila največjo opekarno v Beogradu.

Proti ponovni trditvi »Jutra«, da je Jadranska banka ustavila dela na svoji novi palači v Beogradu, ugotavlja nadzorstvo, da so zunanja dela te palače dovršena, da so notranja dela v normalnem teku, da je tudi vse potrebno za dovršitev palače že davno kupljeno in plačano ter da se intenzivno in neprestano dela na tem, da se zgradba dovrši do julija tega leta. »Jutro« je lansiralo vest, da je »Jadranska banka« imobilizirala v zgradbe 93 milijonov Dinarjev, torej več, nego znaša akcijski kapital banke. Proti temu se ugotavlja, da so izkazane vse zgradbe Jadranske banke v knjigah z okroglo 56 milijoni dinarjev ter da je radi teh investicij akcijski kapital banke popolnoma neprizadet, ker vse bančne rezerve znašajo mnogo več, nego omenjeno svoto. V ostalem pa je Jadranska banka bila od ministrstva za socijalno politiko primorana graditi pod pretnjo, da se ji sicer odvzamejo njeni poslovni prostori, kar se je deloma tudi zgodilo. Nadzorstvo ugotavlja tudi, da ni nikakega govora o kakih intabulacijah na zgradbe Jadranske banke.

Nadalje ugotavlja nadzorstvo tudi proti dotični trditvi »Jutra«, da ni res, da dolguje en sam delničar Jadranski banki za 80.000 njenih delnic kredit od 12 milijonov din., ter ugotavlja, da je akcijski kapital »Jadranske banke Beograd« popolnoma uplačan.

Nadzorstvo ugotavlja, da je, kakor druge, izmišljena tudi trditev »Jutra«, da je poslovanje banke predmet oblastvenih preiskav ter da so se vršile pri centrali in podružnicah revizije raznih komisij, ki da so dale skrajno neugodne rezultate. Od Jadranske banke zaprosena in od strani »Narodne banke« z gori omenjenim uspehom izvršena revizija govori v tem oziru jasen govor ter daje upravi in ravnateljstvu Jadranske banke zadoščenje za vse neutemeljene napade.

Nadzorstvo »Jadranske banke Beograd« si šteje v dolžnost ugotoviti, da so napadi »Jutra« na poslovanje poedinih funkcionarjev Jadranske banke popolnoma neosnovani in da je zlasti glavni ravnatelj g. Kamenarovič tako pri uspeli mu sanaciji »Jadranske banke Trst«, kakor tudi pri ustanovitvi »Adriatische Bank Wien« in pri vodstvu poslov »Jadranske banke Beograd« postopal v vsem oziru korektno in v sporazumu z upravo, imajoč v vidu edinele interese teh zavodov.

V Ljubljani, dne 1. januarja 1924.

Po nalogu in v imenu nadzorstva Jadranske banke a. d. Beograd predsednik nadzorstva: Dr. Gustav Gregorin mp.

Proda se pohištvo iz trdega lesa za spalno sobo. Mlinska ulica 7, L. levo, vrata 9. 10

Trboveljski premog vseh vrst priporoča najceneje B. Mešovšek, Sodna ulica 17, telefon 409. 787 3—1

Za dolge in puste zimske večere kupujte knjige

„Cirilove knjižnice“ Dosedaj izšlo 7 knjig.

Dobite jih po zelo nizki ceni v prodajalni

TISKARNA SV. CIRILA V MARIBORU.

Dražbeni oklic.

V zapuščinski zadevi po Adamu Grušovnik, dekanu v Hočah se vrši

v četrtek, dne 10. januarja 1924, ob 9. uri dopoldne na licu mesta v župnišču v Hočah prostovoljna dražba v zapuščino spadajočih nepremičnin in sicer: 1 žrebica, 1 kobilica, 1 krava, nekaj svinj, nekaj slame, otave in sena, vozov, sodov, 1 kočija in drugega gospodarskega orodja oziroma pohištva.

Okrajno sodišče v Mariboru, oddelek VI.

dne 3. januarja 1924.

A VI 278-23-3

Svinjske kože

kupuje po najvišjih cenah trdka

JOSIP ROSENBERG, MARIBOR, Slovenska ulica št. 1.

Posteljne odeje (koltri) v raznih barvah in kakovosti se dobijo po zelo nizki ceni pri Franjo Majer-ju, Maribor, Glavni trg 9. 589

Halo! Halo!

Vedite, da kupite razno manufakturno in razno drugo blago, kakor tudi volnena in svilna mlinska sita najceneje v trgovini

MARTIN ŠUMER, Konjice. Slovenija. 737 50—1

Nepremočljivo blago za peletine in pristni tirolski lodni se po nizki ceni prodajajo pri Franjo Majer-ju, Maribor, Glavni trg 9. 590

Lepe zobe ima le, kdor rabi „ITO“-kremo.

Zimsko perilo, barhenti za obleke, barhenti in flanela za zimsko perilo, velika izbira sukna, kamgarna, ševijota itd. za moške in ženske obleke, koce, odeje, slamnjace, itd. itd. Vse to kupiš ugodno v manufakturni trgovini Fr. Majer, Maribor, Glavni trg št. 9. 591

„MANA“

tovarna kanditov d. z o. z.

glavna zaloga:

Maribor, Stolna ulica 4.

Priporoča vse vrste bonbonov, peciva in čokolade po najnižjih tovarniških cenah.

Na drobno

SALAMA

prvo vrstna
novo blago
povsem zrela

se dobi povsod.

Prva hrvatska tvornica salame, prekaženega mesa in masti

M. Gavrilović-a sin. d. d.
Petrinja.

Generalno zastopstvo za Slovenijo:

R. BUNC,
Ljubljana—Celje—Maribor.

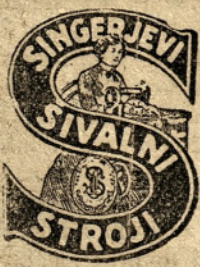
M.G.S. 10 PETRIJA

KUPUJEN

se vedno le najboljše in najcenejše za domačo potrebo vsakovrstno manufakturno, kakor tudi tekstilno blago pri stari in zelo znani trdki

KAROL WORSCHÉ, Maribor, Gosposka ul. 10

Perje za postelje!

SINGER ŠIVALNI STROJI

Na celem svetu znani kot najboljši.
Podružnice in zastopstva v vseh mestih.
Centrala za državo SHS Zagreb, Maruličeva ul. 5, II. k.
Filijalka: Maribor, Solska ulica št. 2.

Zahvala.

Ker nam ni mogoče se zahvaliti vsakemu posebej za dokaze iskrenega sočutja povodom prebriske izgube, ki nas je zadela s smrtjo naše ljube, dobre soproge, oziroma matere itd., dalje za mnogobrojno udeležbo pri pogrebu ter za darovano krasno cvetje, bodi tem potom izrečena vsem ljubim prijateljem in znancem naša najiskrenejša, globokočutna zahvala.

Maribor, dne 4. januarja 1924.

Rodbina Wesiak.

COMMERCIAL UNION V LONDONU

zavarovalna družba za požar, vlom, nezgode, jamstvene, dolžnosti, transporte valere, živino, avte i. t. d.

Rezervni kapital: 50,000.000 funtov sterlingov.

LA NATIONALE V PARIZU

zavarovalna družba za življenska zavarovanja vseh vrst.

Rezervni kapital: 800,000.000 frankov.

Jamstveni kapital za Jugoslavijo: 750,000.000 dinarjev.

Generalna reprezentanca

Maribor, Lekarniška ulica 1.